UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Tertia, de festiuitatib[us] per anni circulu[m] celebra[n]dis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

¶ Caſus. Mag⁹ q̃dã publice inſtruebat pueros in magica arte: querebat vtrũ euchariſtia debeat ei vel conſimilib⁹ dari cũ alijs chriſtianis. Et reſpondet ꝙ nõ, ne honoꝛ eccleſie tam turpi contagione fedetur
a ¶ Qđ male didicit, culpa enim ſimilis eſt male diſcere et docere. C. de male. ꝛ mathe. culpa. immo et huiuſmodi pueri exheredãdi ſunt ſi preter voluntatem parentum, vel mimis vel arenarijs ſe ſociant, vt in auten. vt cum de appellatione cogno. §. cauſas. col. viij.

Filiꝰ q̃ ſe mimis ſociat, exheredari põt.

b ¶ Ut pudoꝛ. loquitur de notoꝛio et manifeſto infami, cui non eſt impertienda euchariſtia dñi. Ideʒ eſt dicendum de quolibet exiſtẽti in moꝛtali crimine notoꝛio. xxiij. q. v. placuit.

Euchariſtia nõ eſt danda exiſtẽti in crimine notoꝛio.

c ¶ Infami. Tales enim infames ſunt. ff. de his qui notã. infa. l. ij. §. ait pretoꝛ.

d ¶ In altari. Nõ preſumat. propter ſolam epi reuerẽtiã, niſi licentia epi vel neceſſitate vrgẽte, et hoc vbi perficit epũs, al's cõtra. vij. q. j. nihil.

¶ Pronunciandum. Hec diſtinc. diuiditur in xiiij. partes. In quarum prima probat per. x. ca. quid iuris ſit de feſtiuitatibus. Secũda ibi: De eſu. tertia ibi: Peruenit. Quarta ibi: Sabbato. quinta ibi: Jeiunium. ſexta ibi: Jeiunia. ſeptima ibi: De penitentibus. Octaua ibi: Literis. Nona ibi: Crucis. Decima ibi: Aquam. Undecima ibi: Noſſe. Duodecima ibi: Perlatum. Decimatertia ibi: Sextam. Decimaquarta ibi: Omnes. Jo. de fan.

frater chariſſime quid mihi videat de hiſtrione ꝛ mago illo q̃ apud vos ꝯſtitut⁹ adhuc in artis ſue dedecoꝛe perſeuerat: et magiſter ꝛ doctoꝛ nõ erudiendoꝝ ſʒ ꝑdẽdoꝝ pueroꝝ id qđ male didicit[a], ceterꝭ quoqꝫ inſinuat: an talibus ſacra communio cum ceteris chriſtianis debeat dari, aut vobiſcum debeat communicare. Puto nec maieſtati diuine, nec euãgelice diſcipline cõgruere vt pudoꝛ[b] ꝛ honoꝛ eccleſie tã turpi et infami[c] contagione fedetur.

Item ex concilio Carthagineñ. iiij.

¶ Poſt cõuerſionẽ nõ eſt deneganda gratia cõionis.

Scenicꝭ atqꝫ hiſtrionib⁹ ceteriſqꝫ perſonis huiuſmodi vel apoſtaticꝭ ꝯuerſis vel reuerſis ad dñm gratia vel reconciliatio non negetur.

Item ex conci. Urbico.

¶ Preſbyter in altari miſſam non celebret in quo eadem die epiſcopus celebrauit.

In altari in quo epiſcopus miſſã cãtauit, preſbyter eodem die aliã celebrare non[d] preſumat.

Item ex cõci. Lugdunẽſi.

¶ Tempoꝛa feriadi, in miſſa ſunt laicis nuncianda.

¶ Diſtinctio. iij.

Pronunciandũ[e] eſt laicis vt ſciãt tẽpoꝛa feriãdi per annũ. i. omnẽ dñicam a veſpera vſqꝫ ad veſperã[f], ne a iudaiſmo capiãtur. Feriãdi vero per annũ iſti ſunt dies, Natalis dñi, ſancti Stephani, ſancti Joãnis euãgeliſte, Innocẽtũ, ſancti Sylueſtri, Octaua dñi, Theophanie[g], Purificatio ſancte Marie, ſanctum Paſcha cum tota hebdomada, Rogationes tribus dieb⁹, Aſcenſio dñi, ſancti dies Pentecoſtes, ſancti Joãnis baptiſte, duodecim apoſtoloꝝ, ꝛ maxime ſanctoꝛũ Petri ꝛ Pauli, q̃ mundũ ſua predicatiõe illuminauerũt, ſancti Laurentij, Aſſumptio ſancte Marie, Natiuitas[h] ſancte Marie, eccleſie dedicatio, ſancti Michaelis archangeli, dedicatio cuiuſcunqꝫ oꝛatoꝛij ꝛ omnium ſanctoꝝ, ꝛ ſancti Martini, et ille feſtiuitates[i] q̃s ſinguli epiſcopi in ſuis epiſcopatib⁹ cũ populo collaudauerint: q̃ vicinis tãtum circũmoꝛantibus indicende ſunt, nõ generaliter[k] omnibus. Reliquas vero feſtiuitates ꝑ annũ non ſunt cogẽdi ad feriãdũ, nec ꝓhibendi. Indi-

ſolennitatib⁹ iſtis, qꝛ ſacramentoꝝ loco habẽtur, quia immo repreſentãt paſſiones eoꝝ martyꝛũ ꝓpter quos fiũt. etiã ſe-

f ¶ Uſqꝫ ad veſperam. Hic habes quãdo incipiat dies ſtum ſm canones, ſcʒ a veſpera: vt extra de feri. ca. j. ꝛ. ij. ꝛ. ſ. pẽtecoſ. lxxv. diſ. quod a patribus. Aliud obtinet ſm leges, quia dies ſe- ſm leges incipit a craſtina media nocte: vt num ff. de fer. more, vt pellaf. not. de hoc ſup illo ſ. di. ca. qđ a patribus. hodie quo ad iudicium protenditur dies vſqꝫ ad tenebras ꝛc. ex de offi. deleg. cõſuluit. tñ not. ꝙ inceptio de fe iſta non habet locũ quo ad oĩa. ſm hoc ſepe comederem⁹ carnes in die veneris. Unde dic ꝙ quo ad ſolutiones faciendas quo ad carnes comedendas, dies incipit a media nocte, et terminat in aliã mediam noctem, maxime quia hoc dicit lex, et hoc habet conſuetudo, cet quo ad ſolutiones diſtinguant dam inter clericos et laicos: quod non approbo. Preter ea not. ꝙ dies doqꝫ incipit a meridie. et terminat in alium: ꝛ hec te cõputatio eſt magis vera, cum contineat ortum et occaſum ſignoꝛũ. Itẽ dies q̃nqꝫ computat de momẽto ad momentum. ff. de mi. deniqꝫ §. minorẽ. Sed quantũ ad eſum carniũ cõputat dies a veſpera vſqꝫ ad diluculũ: vt. j. e. de eſu. Jo.

Feſtiuitates martyꝛum habentur loco ſacramentoꝛum.

¶ Caſus. Hic ponitur. iij. diſtinct. in qua oſtendit Gra. que feſtiuitates ſunt celebrande: interſerit etiam de generalibus ieiunijs. In hoc ca. igitur enumerantur que feſtiuitates ſunt per circulum anni celebrande, additur etiam ꝙ ieiunium ex quo eſt ab eccleſia indictum, debet ab omnibus obſeruari, ꝛ quo tempoꝛe debeant ſolenniter penitentes reconciliari.

e ¶ Pronunciandum. que feſtiuitates ſint celebrãde: et quando, oſtendit. Et ideo inter ſacramenta tractat de

g ¶ Theophanie. i. epiphanie. i. apparitiõis, theos enĩ grece de⁹, phanos apparitio: qñ. ſ. ſtella appuit q̃ duxit magos.

h ¶ Natiuitas. de feſto ꝯceptionis nihil dr, qꝛ celebrandũ nõ eſt, ſicut in multꝭ regionib⁹ fit, ꝛ maxime in anglia. ꝛ hec eſt ratio, qꝛ in peccatis cõcepta fuit, ſicut ꝛ ceteri ſancti, excepta vnica perſona chꝛiſti. Similiter de annun ciatiõe ſancte Marie nihil dicit, cũ ſit tñ celebꝛe feſtũ. h.

i ¶ Feſtiuitates. Sʒ de q̃b⁹ feſtiuitatib⁹ hoc intelligis, qꝛ ſancti aut ſunt canonizati, aut nõ: B. intelligit de non canonizatis, qꝛ dicit ꝙ epiſcop⁹ cũ ſuis clericis quãtũ ad ſuã dioceſim poteſt ſanctum canonizare, qđ nõ credo. ex de reliq̃. ꝛ veneratione ſanctoꝝ. ca. j. in fi. ſed exaudio de canonizatis qui non habent vigilias.

k ¶ Nõ general'r. arg. ꝙ particularia decreta epiſcopi

possunt condere et leges et canones cõstituere, et consuetudines inducere seruãdas in parochijs suis in subditos suos consensu eorundem sine presentia pape vel eius delegati: vt.xj.distinctione.catholica.et.xxxv.questione.vj.ab isto.

f Nulli. In villa.tunc enim in maiori eccl'ia conueniunt oẽs: vt.§.eo.di.j.si quis etiam vltra.

g Sacerdotibus.i.ep̃is in concilio congregatis.

h Pasche.cõtra.§.dist.iiij.statuimus.et.c.quadragesima. Sol.hic de ieiunio generali, qδ oibus iniungitur: ibi de speciali, qδ clericis suadetur. imo ideo nõ est seruanda quinquagesima: q2 seruaẽ post pascha a die pasche vsq3 ad ascensionẽ vel pentecosten. — Jeiunium est duplex

I Religiosa.

Casus. Que dã praua cõsuetudo erat in quibusdam locis q̃ populus qui attẽte diuina officia debebat exaudire cãtilenis et saltationib9 turpibus insistebat: et sic religiosorũ officium perturbabat: quare p̃cipitur vt sacerdos iudices hoc prohibeant.

a Saltationibus.§.e.distinct.j. qui die.

b Perstrepunt hoc licet sit mortale, non inducit depositionẽ: vt.v.qõne.iiij.in loco.

R Ogationes.

Casus. Per tres dies ante ascẽsum dñi litanie fieri debent: quo triduo debent homines ieiunare, z vti cibis quadragesimalibus serui etiã z ancille debent ab opere relaxari.

c Jeiunium.§.dist.lxxvj.§.nõ autem.cõtra. vbi dicitur q̃ inter pascha z pentecosten non sit ieiunãdũ. Sed de ieiunio qδ h̃ statuitur, non precipitur: sed suadeẽ. nã in tẽpore illo vnaqueq3 prouincia abũdabat in sensu suo vt.lxxvj.dis.vtinã. z.xij.dis.illa.

d Plebs. et ita serui sũt de plebe.

E Piscopus.

e Deesse. Argu. q̃ ep̃s diebus dñicis in episcopali eccl'ia diuinis officijs debeat interesse: in qua sacerdotali more precipitur residere vt vij.qõ.j.peruenit ad nos. z q̃ cogẽdus sit cũ clericis suis apud ecclesiã suam cõmuniter habitare: vt dixi.xlj.dist.ep̃s vilem.

ctũ vero ieiuniũ qñ fuerit denunciatũ, ab oibus obseruẽ.

Item ex concil.tole.quarto.

In sctõꝝ solẽnitatib9 diuinis officijs nõ saltationib9 vel cantilenis ppl'i debẽt vacare.

Religiosa ꝯsuetudo ẽ quã vulgus p sctõꝝ solẽnitates et festiuitates agere cõsueuit. ppl'i q̃ debẽt diuina officia attẽdere, saltatiõibus[a] turpib9 inuigilãt: cãtica nõ solũ mala canẽtes, sꝫ etiã religiosoꝝ officijs perstrepunt[b]. hoc enim vt ab oib9 prouincijs depellaẽ: sacerdotũ z iudicũ a concilio sancto cure committitur.

Itẽ ex concilio Aurelianeñ.

Ante ascẽsionẽ dñi tribus diebus litanie celebrentur.

Rogationes, id est litanias ante ascẽsionẽ dñi placuit celebrari, ita vt premissuz triduanũ ieiuniũ[c] in dñice ascẽsionis solẽnitate soluatur per qδ triduum serui z ancille ab ope relaxẽtur: quo magis plebs[d] vniuersa cõueniat quo triduo oẽs abstineãt, et etiam quadragesimalib9 cibis vtantur. Item ex conci.eodem.

Episcopus die dñico non desit ecclesie.

Episcopus si ĩfirmitate nõ fuerit impeditus ecclesie cui prim9 fuerit, die dominico deesse[e] non debet.

Item ex eodem.

Hos dies ciuib9 in villa celebrare non licet.

Nulli ciuiũ vnq3 pasche natalis dñi, z quadragesime solennitatẽ in villa[f] licet celebrare, nisi quẽ infirmitas probabitur tenuisse.

Item ex eodem.

Ante solennitatem pasche quadragesima est celebrãda.

Sacerdotibus[g] oib9 decretũ ẽ vt ante pasche[h] solẽnitatẽ nõ quinquagesima sed quadragesima teneatur.

Itẽ ex cõcil. Martini pape.

Quinta feria vltime septimane quadragesime ieiuniũ solui non licet.

Non liceat quinta feria fratres nouissime septimane ieiunium[i] soluere: z omnem exhonorare[k].xl.sed syncere abstinẽtes totam.xl.perexire. Item ex concilio Laodiceñ. De eodem.

Non oportet in.xl.quinta feria vltime hebdomade ieiunium dissolui, et totam.xl.inhonorari: sed per totos[l] dies ieiunare: z escis abstinentie conuenientibus.i.aridioribus vti.

Item ex concil. Agatheñ.

Exceptis dieb9 dñicis in quadragesima nõ soluaẽ ieiuniũ.

Placuit[m] vt omnes ecclesie (exceptis diebus dominicis) in quadragesima, etiam in die sabbati[n] sacerdotali[o] oratiõe z discretionis cõmunione[p] ieiunent.

Item ex concilio Niceno.

Nec in die dñico nec in diebus pẽtecostes in oratione genua flectantur.

Quoniã[q] sunt in die dñica quidã ad orationem genua[r] flectentes, z in diebus pentecostes: propterea statutuz est a sãcta synodo (quoniã consona z cõueniens per omnes ecclesias custodiẽda consuetudo est) vt stãtes[s] ad orõnem vota dño reddamus.

i Jeiuniũ. Qr dñs surrexit de cena, et lauit pedes discipuloꝝ, z iterũ rediit ad cenã: volunt q̃dã ad similitudinẽ dñi etiã pedes alijs abluere z bis comedere, sꝫ talis cõsuetudo reprobatur. — Intellige fm hu. de eo q̃ cõedit iter̃ z p̃fecte: et postea surgit z iteꝝ cõedit secus si parũ comedit: et postea ad mandatũ faciendũ surgeret, q̃ facto ad mẽsam rediret z comestionẽ inceptam perficeret. naꝫ certe talis ieiunans diceretur fm ho. qui ita no.i sũ. de obs. ieiu.§. qñ. ꝟsi. tota zc.

k Exhonorare. argu. q̃ nihil reputatur ieiunasse qui vnũ diẽ nõ ieiunat C.ad sylle.l.vlt.nihil videẽ esse factũ zc. vij.qõe.j.nihil. Additio. Itẽ ar. q̃ vtile p inutile vitiatur.ix.dis.si ad sacras.xxv.q.ij. et si legib9. sꝫ ar.§.xij. q.ij.si quis. Arch.

l Non opz. Sꝫ p totos.i.oẽs, exceptis dieb9 dñicis: ar.§. dis.xxx.si qs pbr̃.j. di.v. q̃dragesima.

m Placuit vt oẽs. Non comedant.

n Sabbati.scꝫ paschalis.

o Sacerdotali. scilicet finita hora nona.

p Cõione. scilꝫ percepta.i.non debent comedere nisi prius celebratis missaruꝫ officijs et vespertinis.§.e.di stin.j.solent.h.

q Quoniam sunt.q̃dã.

r Genua.§.dis. lxxvj.§.nõ autem. et ca.scire.

s Stãtes.§.di. xxx.si quis pbr̃.§.xxvj.q.vij.sacerdos.contra. Solu. ibi dies remissionis vocantur dies ieiuniorum.

I tem Leo papa quartus.

Quo tēpore ab eſu carniū ſit abſtinendum.

De eſu carniū apḋ nos vetuſtiſſima ⁊ nō ipꝛobāda traditio ſēp eſt tenēda, vt a cene termino q̄ fit in pꝛincipio noctis q̄rte ferie[a] q̄ luceſcit in quarta feria, vſq; in diluculum quinte ferie: et ſiliter a cena noctis ſexte ferie que luceſcit in ſexta feria, nō imperite ieiunatio vſq; ad ſabbati[b] lucem, quantum de dei parte aliquis ieiunare maluerit[c] vel debuerit[d], pꝛotendatur.

I tē Gregorius dilectiſſimis ciuibus Rome.

Nec die ſabbati feriādum nec die dominico lauacrū eſt pꝛohibendum.

Peruenit ad me q̄ſdam pueꝛſi ſpūs hoies pꝛaua inter vos aliqua ⁊ ſancte fidei aduerſa ſeminaſſe, ita vt die ſabbati aliq̄d opari, ꝓhiberent: quos quid aliud niſi antichꝛiſti pꝛedicatoꝛes dixerimus? qui veniens[e] diē ſabbati atq; dominicum ab omni faciet ope cuſtodiri. q2 eñ moꝛi ſe et reſurgere ſimulat, haberi in veneratione[f] vult diē dominicuz: et q2 ppl'm iudaizare cōpellit, vt exterioꝛē legis ritū reuocet, et ſibi iudeoꝝ perfidiaz ſubdat: colli vult ſabbatum[g]. Aliud quoq; ad me perlatum eſt vobis a pueꝛſis hoibus eſſe pꝛedicatū vt dominico die null9 debeat lauari. Et quidē ſi pꝛo luxuria ⁊ ꝓ voluptate quis lauari appetit hoc fieri nec reliquo quolibet die concedimus. ſi autem pꝛo neceſſitate coꝛpoꝛis: hoc nec die dominico pꝛohibemus.

I tem Innocentius papa.

Ob reuerentiam ſepulture dominice ſabbato ieiunare debemus.

Sabbato ꝟo ieiunādū[h] eſſe rō euidētiſſima demonſtrat. nā ſi diē dñicam ob venerabilē reſurrectionē dñi nři Jeſu chꝛi nō ſolum in paſcha celebram9, verūetiaz per ſingulas hebdomadas ipſius diei imaginem frequētamus; ac ſicut ſexta feria ꝑpter paſſionē dñi ieiunam9, ſic ſabbatum ꝑtermittere nō debem9: qm̄ intra triſtitiā ⁊ letitiā ꝛpis illius videtur incluſum. nam vtiq; conſtat apl'os biduo iſto et in meroꝛe fuiſſe, et pꝛopter metum iudeoꝛū ſe occultaſſe. qḋ vtiq; nō dubiū eſt intatum eos ieiunaſſe biduo memoꝛato vt traditio eccleſie habeat iſto biduo ſacramēta penitus non celebrari[i]: q̄ foꝛma etiā ꝑ ſingulas tenenda eſt hebdomadas. pꝛopter id ꝙ cōmemoratio diei illi9 ſēp eſt celebranda. ꝙ ſi putant ſemel atq; vno ſabbato ieiunādū: ergo ⁊ dominica, et ſexta feria ſemel in paſcha erit vtiq; celebranda.

I tem Melchiades papa.

Die dñica ⁊ quīta feria nō eſt celebrandum ieiunium.

Ieiunium dñici diei et quinte[k] ferie nemo celebrare dz: vt iter ieiuniū xpianoꝛum ⁊ gentilium, vel veraciter credentiū fidelium atq; hereticoꝛum vera et nō falſa diſcretio habeatur.

I tem ex cōcilio Ceſareo au(guſtano. De eodem.

Ne quis ieiunet die dñi

De eſu carniū. Hec eſt .ij. pars diſ. ſm Jo. de fan. Caſus. Queſitū fuit a Leone quibus diebus ſit abſtinendum a carnibus? Et reſpondet ꝙ in .iiij. ⁊ .vj. feria ab initio noctis pꝛecedentis vſq; in ſequentem diem, ſcilicet quartam ⁊ ſextam feriam.

a Ferie. de q̄rta feria eſt conſiliū de ſexta ē pceptū.

b Sabbati diei. Scilicet paſchalis ſupple ne foꝛte ob inſignem ſolenitatem videretur ieiuniū tūc ſoluendū.

c Maluerit. ſz non tenet̄ ad hoc.

d Uel debuerit. cū teneatur ad hoc ex iniuncta penitentia. Et ita eſt ar. ꝙ poſſum9 carnes comedere i die ſabbati[†] nam poſuit in optiōe noſtra tādiu abſtiere die ſabbati quādiu voluerim9. Sed 5. j. ca. ij. ſz illud eſt cōſilium: et conſuetudo ita interpꝛetatur ex de obſer. ieiu. cōſiliuz. 𝔉. itē de illis. nec eñ ſabbatum eſt inter legitima ieiunia: vt. 5. e. ieiunia. Jo.

ij. ps.

Carnes comedere die ſabbati vtrū ſit licitū.

† Dicit h. h. ꝙ ꝙ ſabbato licite caro comeditur: ſed poſtea aliḃ obtinuit i ſabbato. ſ. abſtinēdū ee a carnib9. 5. di. v. q2 dies ſz et ieiunium in ſabbato fuit poſtea ꝯſultū. 5. e. ſabbata. ſz h.

Peruenit ⁊c. Hec eſt .iij. ps diſ. ſm Jo. de f. Caſus. Quidā homies pꝛaui ſenſus p̄dicabant ſabbatum cuſtodiri et obſeruari. qui in hoc ca. a Greg. repꝛehendūtur, cum videātur pꝛedicatoꝛes antichꝛiſti, q̄ diem ſabbatū atq; dominicum faciet obſeruari. dñicum vt ſe reſurgere ſimulet, et ſabbatū: vt ad ſe pꝛouocet perfidiā iudeoꝛuz. Similiter dicebāt ꝙ in die dñico nullus dz lauari. qḋ verū eſt cauſa voluptatis: ſed cauſa neceſſitatis etiam in die dominico nō pꝛohibetur.

e Qui veniēs. ſcz antichꝛiſtus.

Pꝛeſēs ꝓ futuro q̄nq; ponit.

f In veneratione vult. i. volet. nam pꝛo nimia certitudine ponit hic pꝛeſens pꝛo futuro: et notaui de hoc. 5. xxiij. q. j. paratus. ⁊ 5. e. diſ. iiij. quando quis.

g Sabbatum. Supꝛa diſt. xlj. quiſquis. et. 5. diſtinc. lxxxj. non opoꝛtet. Joan.

Sabbato. Hec eſt .iiij. pars diſt. ſm Jo. de fan. Caſ9. Sicut in qualibet ſeptimana obſeruatur dies dñica, et ſexta feria ieiunatur: ita omni die ſabbato debemus ieiunare quia his duob9 diebus apoſtoli fuerūt in timoꝛe ⁊ ieiunauerūt. vnde etiam in illo biduo qḋ eſt āte paſcha eucha- iiij. ps. riſtia non cōficitur in eccleſia.

h Ieiunādum. 5. xij. diſt. illa. contra. Solu. hoc non obtiet. vel dic vt ibi dixi.†

i Non celebrari. Sacramentum coꝛpoꝛis ⁊ ſanguinis dñi. 5. diſt. j. viſum. Contra. 5. di. ij. iteratur. contra. Sed ſcdm hancexceptionem illa ca. intelligūtur.

† De hoc diſt. no. ſ. c. deſi. in ſu. Archi.

Ieiunium ⁊c. Hec eſt q̄nta pars diſtinc. ſm Jo. de fan.

k Quinte. 5. diſtin. lxxvj. vtinam. contra. Solu. pꝛohibetur hoc fieri in contēptū diei: alias ſemꝑ ieiunare non reꝓbarez: vt ibi. ſed quare potius de his dieb9 q̄ de aliis: cū ieiunare i cōtēptū diei cuiuſcunq; ſit moꝛtale pctm̄? Dic ꝙ ideo q̄a maioꝛis venerationis ſunt: q2 in illis duob9 diebus fecit dñs quicquid inſigne fecit fere. lxxxv. di. ca. penul. fere dixi: q̄a die iouis celos aſcēdit.

Ieiunare reꝓbari. v. ps.

Ne quis ieiunet. Caſus. Dicitur hic ꝙ non debet aliquis die dominica ieiunare nec in tēpoꝛe quadrageſimali ab eccleſia abeſſe: nec ſuſpectus in fide, vel de mala vita debet in latibulis habitare: nec conuenticula facere in aliis villis: ſed ſacerdotum ſequi

doctrinam et exemplum. Sequens ca. pater.
a ¶ Cauſa timoris. Al's terroris: ſcilʒ qꝛ aliquis incu- tiat timorem alicui niſi ieiunet tali die.
b ¶ In ſuſpicionibus. Scʒ hereſeos.
Eiunia. ¶ Hec eſt. vj. pars diſtin. ſm Jo. de fan.
c ¶ Et ſexta. addita ſecunda feria. xj. q. iij. de illis. di. lxxxij. pſbyter.
d ¶ Soluēda. ab his qui ad hoc voto vel penitentia ſunt aſtricti. Uel dic ꝙ hoc fuit i primitiua eccleſia neceſſitatʒ: hodie ꝓ conſilij. h. et S.
e ¶ Saluatorē. S. xj. q. iij. abijt.
f ¶ Uel cū crucifigētibus. j. diſtin. iiij. qui bis.
g ¶ Aliud. C. de fer. l. iij. ꝯtra. Sed dic legem ſuccūbere. i. vim in hoc nō habere. ex de fer. conqueſtus.
De penitentibus. ¶ Hec ē vij. pars diſtin. ſm Joan. de fan.
¶ Caſus. Penitentes in cena dñi debent recōciliari: niſi eſſent in mortis articulo conſtituti: et quo caſu nulli debet euchariſtia denegari. De pondere vero delictoꝝ. i. quanta pnīa ſit ꝓ delicto imponēda ſm deuotionē penitentis dʒ preſbyter iudicare.
¶ Commiſſis. mortalibꝰ. grauiora eñ appellat val de enormia: leuiora minꝰ enormia: al's eſſet cōtra. xv. q. vj. ca. vlti.
¶ Egritudo. q. nullo tempore eſt deneganda: vt notaꝶ et legitur diſt. pxi. c. non preſbyter. Sʒ pone ꝙ aliqs agat ſe- pꝛenne penitentiā:

ca cauſa timoris[a] aut pſuaſionis: nec q̄dragesimaꝝ diebus ab eccleſijs fideles deſint: nec habitent in cubiculoꝝ latibulis ac montiū, qui in ſuſpicionibus[b] perſeuerant: ſed exemplū ac preceptū cuſtodiant ſacerdotum: et ad alienas villas agendoꝝ conuentuum cauſa non conueniant. ab vniuerſis epiſcopis dictum eſt: Anathema ſit qui hoc commiſerit.

Itē ex dictis ſcti Apolonij.

¶ Quarta et ſexta feria ſunt ſeruanda ieiunia.

Ieiunia ſane legitima i quarta et ſexta[c] feria nō ſunt ſoluēda[d], niſi grandis aliqua neceſſitas fuerit: qꝛ quarta feria Judas traditionē domini cogitauit. ſexta feria crucifixus eſt ſaluator. Uidebitur ergo qui in his diebus ſine neceſſitate ſoluerit ſtatuta ieiunia, vel cū tradēte tradere ſaluatorē[e]: vel cū crucifigētibꝰ[f] crucifigere. Die autē dñica nihil aliud[g] agēdū eſt, niſi deo vacandū: nulla operatio in illa die ſācta agaꝶ, niſi tm̄ hymnis et pſalmis et canticis ſpūalibus dies illa tranſigatur.

Item Innocentius papa.

¶ Quīta feria vltime hebdomade quadrageſime penitentes remiſſionem accipiant.

De penitētibꝰ ꝓ q̄ ſiue ex grauioribꝰ cōmiſſis[h] ſiue ex leuioribꝰ pniam gerūt: ſi nulla interueniat egritudo[i], quīta feria ante paſcha eis remittēdū[k] eſſe Romane eccl'ie cōſuetudo demonſtrat: ceteꝝ de pondere eſtimādo[l] delictorum, ſacerdotis eſt iudicare: vt attendat[m] ad cōfeſſionē penitentis: et ad fletꝰ atqꝫ lachrymas corrigentis. Sane[n] ſi qs in egritudinem ceciderit: atqꝫ vſqꝫ ad deſperationē vite deuenerit, eſt ei ante tēpus[o] paſche relaxādum: ne de ſeculo abſqꝫ communione decedat.

Item Fabianus papa orientalibus epiſcopis.

¶ Singulis annis q̄nta feria vltime hebdomade q̄drageſime nouū chriſma conficiaꝶ.

Literis vr̄is inter cetera inſertū inuenimus: quoſdā religionis vr̄e epōs a veſtro noſtroqꝫ ordine diſcrepare: et nō p ſingulos[p] annos in cena dñi chriſma conficere. Errant vero qui talia excogitant: et mente veſana potius q̄ recta ſentientes hoc facere audēt. Sicut enim ipſius diei ſolēnitas p ſinglos annos eſt celebrāda: ita ipſiꝰ ſcti chriſmatis cōfectio p ſingulos annos eſt agenda: et de anno[q] in annum renouāda et fidelibus eſt tradenda: qꝛ nouū ſacramentum eſt: et per ſingulos annos in iam dicta die innouādum: et vetus[r] in ſāctis[s] eccleſijs eſt cremandum. Iſta a ſanctis apoſtolis et ſucceſſoribus eorum accepimꝰ: et vobis tenenda mandamus.

Item Euſebius papa.

¶ Seruet ab oībꝰ feſtiuitas inuentionis dñice crucis.

eccleſiam: et poſt octauas de eccleſia expellere. de hoc. l. diſtinc. in capite. xxvj. queſtio. vj. capi. j. S. diſtinc. j. in cena. Item quare hoc magis fit in die iouis q̄ in alio die eiuſdem ſeptimane? Ideo quia eodem die idem dominus captus fuit, et ligatus fuit: et eius ligatio abſolutionem noſtram operata eſt. Ul' poteſt dici ꝙ ideo, quia ipſe eodem die pedes diſcipuloꝝ lauit. vnde ideo eodē die fit vt pedes, id eſt affectus noſtros lauet a peccatis, iuxta illud: Quam ſpecioſi pedes euangelizātiū etc. de peni. diſtin. j. poteſt.
k ¶ Remittēdū. id eſt abſoluēdum reconciliando: euchariſtiā concedendo. l. di. penitētes.
l ¶ Eſtimando. Arg. xxiij. q. viij. occidit. Jo.
m ¶ Attēdat. xxvj. q. vij. de his. viij. ps
n ¶ Sane. exponit quod dixerat in verbo egritudo.
o ¶ Ante tēpꝰ. i. ante quītam feriā q̄ eſt ante paſcha.
Literis vr̄is. ¶ Hec ē. viij. pars diſtinct. ſcdm Jo. de fan.
¶ Caſus. Quidā epiſcopi ſinglis annis in cena domini non cōficiebāt chriſma: qui in hoc ca. reprehenduntur: et precipitur eis vt quolibet anno chriſma conficiant, et vetus chriſma cremeꝶ. Sequens ca. pate t
p ¶ Et non p ſingulos. Supra, de peniten. diſtinc. iij. ca. ſepties. et. lxiij. diſt. S. j. et ca. agathoſa. S. diſti. xcvj. cum ad verum. j. diſtincꝶ. proxima. omni tēpore. et ca. preſbyteri.

xxvj. q. nūquid in iſtis. vij. annis in quolibet anno in cena domini debeat in eccleſiā introduci? Uel ſi debet, a quo? vtrū tātū ab epiſcopo, vel a ſuo preſbytero? Dicūt quidā ꝙ poſt pmam expulſionem vſqꝫ ad vltimam (quarum vtraqꝫ debet tantum ab epiſcopo fieri) preſbyter ſimplex poteſt euʒ quolibet anno in cena domini recipere in

q ¶ De anno. j. diſtin. iij. ſi quis de alio.
r ¶ Uetus. Jo. vetus dici quod coronam anni excedit matrimoniū nouū ē qꝺ nō excedit ānū; ſicut et nouū dicꝶ matrimoniū quod nō excedit annum: vt. xxxv. q. viij. ca. j. et argu. ff. de pub. et vectig. l. vlti. S. quotiens. et. ff. de vi. et triti. l. vetus.
s ¶ In ſanctis. xj. diſt. ca. eccleſiaſticarum.

Aſine quam dñs eq̄tauit, feſtum non eſt celebrã dum.

Dic ꝙ hoc noīe calẽdarũ, intelligitur ipſe menſis cui⁹ ſũt calẽde, ſm h.

In li. ij. vbi ponit hoc ca. eſt talis tit. Ex epiſtol. Alexã. pa. frĩbus p egyptũ miſſa. Papa v. Lino et Cleto non ↄnumeratis. Archi.

a ¶ Crucis. ¶ Hec eſt .ix. ps diſt. Jo. de fan. ¶ Queri pōt quare feſtuꝫ crucis celebremus, in qua dñs fuit dehoneſtatus: et nõ feſtũ aſine in qua fuit honoratus? Dicimus ꝙ laus exhibita dño in aſina fuit mundana, de qua nõ eſt curandũ. xxij. q. ij. ſi q̄libet. ſed dehoneſtatio ī cruce fcã, fuit nr̃a redẽptio.

b ¶ Calẽdarũ. i. quinta die ante nonas: ⁊ īproprie ponitur hic calendarũ: qꝛ tñ prima dies dr̃ calende.

¶ Aquam ſale. ¶ Hec eſt .x. ps di. ſm Jo. d fã. ¶ Caſus. Querit quare aqua cũ ſale bñdicat? Et reſpondet vt ea homines aſperſi ſctificent. cũ eñi in veteri teſtamento cinis vitule ſctificabat, et ſal p manuꝫ Heliſei pphete ſanauit ſterilitatem aque: multo magꝭ aqua cũ ſale bñdicta oĩa cõſperſa purificat.

c ¶ Aquam ſale. qꝛ p aquã cõfeſſio, per ſalẽ amaritudo ſignatur ⁊ mortſio: vnde hec ẽ mixtura vnde geminus ꝓcedit part⁹: diuiſio. ſ. delictorũ et ortus virtutũ et bonoꝝ operũ. xxij. q. ij. cũ renunciat. hec deſignata eſt p mixtioneꝫ Jude, que ↄfeſſio dicit: ⁊ Thamar q̄ amaritudo dr̃: vñ Phares diuiſio, zarã ortus, gemin⁹ ſcꝫ partus prouenit. h.

Crucis[a] dñi noſtri Jeſu Chriſti q̄ nup nobis gubernacula ſctẽ Romane eccleſie tenentib⁹, quinto nonas Maij inuenta eſt: in predicto calendarum[b] die inuentionis feſtum vobis ſolenniter celebrari mandamus.

Item Alexander papa quintus a Petro.

¶ Quare ſit īſtitutũ vt aqua ſale conſperſa ſanctificetur.

Aquã ſale[c] cõſperſam in ppl'o bñdicimus: vt ea cũcti aſperſi ſctificẽtur[d] et purificent. qđ oĩb⁹ ſacerdotibus faciẽdũ eſſe mãdam⁹. nã ſi cinis vitule[e] aſperſus pplm ſctificabat[f] atq; mundabat[g]: multo magis aqua ſale aſpſa diuiniſq; precib⁹ ſacrata populũ ſctificat atq; mũdat. et ſi ſale aſpſo p Heliſeũ[h] pphetã ſterilitas aque ſanata eſt: quãto magis diuinis precibus ſacratus ſal ſterilitatẽ reruꝫ aufert humanaꝝ: ⁊ coinq̄natos[i] ſctificat ⁊ purgat: ⁊ cetera bona multiplicat: ⁊ inſidias diaboli auertit: ⁊ a phantaſmatis verſutijs hoĩes defendit.

d ¶ Sanctificentur. Queritur quomodo aqua benedicta dicatur populum ſanctificare vel mundare.

Additio. Ad hoc pōt rñderi ſm id qđ not. ſ. eo. diſtin. ij. ſignum. in gloſ. ij. verſi. propter humiliationem ⁊c. al'as illa glo. ponitur. ea. diſt. inſtitutio. Archi.

e ¶ Cinis vitule. Hiſtoria. Legitur in Leuitic. ꝙ decima die Septembris tollebat ſacerdos de proprio vitulam rufam trimam et immaculatam, que nondum portauerat iugũ, et imolabat eã pro pctõ ſue domus: ⁊ hircũ quẽ ſumebat ab vniuerſa multitudine immolabat ꝓ pctõ populi. pelles ⁊ carnes ⁊ fimum vitule ⁊ hircũ comburebat extra: ⁊ cinerem ſeruabat: ⁊ inde per totum annum fiebat aſperſio aque, qua purificabantur immũdi de quibuſdã que in lege immũditie dicebantur: vtputa ſi aliquis tetigiſſet cadauer hominis mortui vel ſepulchrum, erat immundus vſq; ad diem ſeptimum: et hac aqua mundabatur.

f ¶ Sanctificabat. Tunc ſanguis vitule fuit remiſſio peccatorum: vt. xij. q. ij. gloria.

g ¶ Mũdabat. A venialibus. ſ. diſt. i. in capite. j. diſti. iiij. nequaq;. Nã ſacrificijs venialia delent. ſ. diſ. ij. cum omne. de peni. di. iij. de quotidianis. Nã ſi qua tũc habebant, mortalia erant. de peni. diſ. vj. ca. j. circa medium.

¶ Per Heliſeum. ¶ Hiſtoria legitur in libro Regum ꝙ cum Heliſeus eſſet in eremo: venerũt ad eum viri ciuitatis, et dixerũt. Ecce habitatio huius ciuitatꝭ optima eſt ſicut tu ipſe dñ noſti: ſed aque peſſime ſunt ⁊ ſteriles. At ille ait. Afferte mihi vas nouum, ⁊ mittite in illud ſalem, ⁊ ait. Dicit dominus. Sanaui aquas iſtas: et nõ erit vltra ī eis mors neq; ſterilitas. Sanate ergo ſũt aque ille vſq; ad diẽ hũc iuxta verbum Heliſei quod locutus eſt dominus.

Venialia ſacrificijs delentur.

iiij. Reg.

h ¶ Per Heliſeũ. inde eſt ꝙ cũ aqua exorcizat, dicit ſacerdos: Deus qui per Heliſeũ pphetam ſalẽ in aquam mitti iuſſiſti.

i ¶ Et coinquinatos. venialibus tantum.

Item Pius papa nonus a Petro apoſtolo in primo ſuarum decretalium.

¶ Non niſi in die dominico ſanctum paſcha celebretur.

Noſſe vos volumus ꝙ paſcha dñi die dñico annuis tpib⁹ ſit celebrãdum. iſtis enim tpibus Hermes doctor fidei et ſcripture effulſit inter nos. et lꝫ nos idẽ paſcha predicto die celebraremus: qꝛ tñ inde quidam dubitabãt: ad corroborandas aĩas eoꝝ eidẽ Hermeti angel⁹ domini apparuit in habitu paſtoris[k]: ⁊ precepit ei vt paſcha dñi die dñico ab oĩb⁹ celebraret. vnde et nos aplica authoritate īſtituimus oẽs eadem ſeruare debere: qꝛ ⁊ nos ſeruam⁹: nec debetis a capite[l] quoq̄ mõ diſcedere. Item Victor pa. xiij. a Petro in primo decreto ſuo.

¶ Non niſi in die dominico ſanctum paſcha celebretur.

Celebritatẽ ſcti paſche die dominica agi debere et predeceſſores[m] noſtri iam ſtatuerũt: et nos illud eadem die ſolenniter celebrari

¶ Noſſe. ¶ Hec eſt. xj. ps diſ. in qua dr̃ ꝙ ſemp die dominica fit paſcha. Quidam eñi faciebant die Jouis. Jo. de fan. ¶ Caſus. Eccleſia quolibet anno ī die dñica celebrat paſcha. tñ qꝛ quidã dubitabant vtrum hoc fieri debeat angelus apparuit Hermeti in ſpecie paſtoris: ⁊ precepit ꝙ ab oĩbus hoc fieret: ⁊ Pius papa hoc idem inſtituit.

k ¶ Paſtoris. Unde ⁊ liber illius in quo tradidit plura documenta eccleſie, liber paſtorum intitulatur.

l ¶ A capite. Cum hoc iubet. Argu. inſti. de ſatiſda. in fi. xj. diſt. nolite.

¶ Celebritatem. ¶ Caſus. Paſcha dꝫ celebrari poſt quartũdecimum diem lunationis Aprilis, qui eſt primus menſis ſm Hebreos, vſq; in vigeſimũ primum diem eiuſdem menſis. i. lunationis: ⁊ tunc dꝫ fieri ſolennis baptiſmus. In neceſſitate tñ poteſt aliq̄s baptizari quocunq; tpe, ⁊ quocũq; loco: ⁊ q̄ baptizant, ſeruare tenẽtur qđ in baptiſmo ꝓmittũt. qui ꝯo cõtrafecerint, infames efficiuntur, ⁊ reputãtur infideles. Et nota ꝙ hec dictio vſq;, ponitur incluſiue. ⁊ ꝙ hec lunatio quandoq; incipit in Martio. Et nota ꝙ hec computatio attenditur ſm annum lunarem, et non ſolarem.

Legis poſteriores ad ſe trahunt.

m ¶ Predeceſſores. In legibus eñi ſecularibus poſteriores ad ſe trahunt priores: quod in diuinis non fit: quoſ.

ſed potius econuerſo: arg.l.diſt.in.domino.in fine. Hug. ſed B.ſecus intelligit hoc. vj.nõ ita, Sed quid ad hãc literã de hoc exẽplo? Ego dico hũc eſſe ſenſum, ꝙ ea q̃ in baptiſmo quis ꝓmiſit, non poſſunt mutari, lz legum ſtatuta poſſint immutari.

¶ Primi menſis.

a Hiſtoria. Sicut legitur in Exodo, dominꝰ precepit vt menſis ille primus haberetur, et agnꝰ xiiij. die imolaret: q̃ menſis apud Hebreos Niſan appellat, apð nos vo Aprilis. Sequentia ca. patent vſqꝫ ad ca. perlatũ. ⁊ ea per te videbis.

a ¶ Primi mẽſis. Id eſt Aprilis, qui eſt primꝰ mẽſis ſm Hebreos: vt.lxxvj. diſt.§.primũ vero. Additio. Hoc ſane ītellige. Hebrei annũ ſolarẽ nõ attendunt, ſed lunarẽ: ⁊ appellãt ꝓmũ menſem tẽpꝰ qð nos dicimꝰ nõ ipſum aprilem, ſed aprilis lunationem, eam ſcꝫ que terminatur in aprili. Bryſ.

b ¶ Uſqꝫ ad.xxj. diẽ. Intelligas hoc de mẽſe lunari, nõ ſolari: in illa em̃ lunatione ſemper eſt paſcha.

b ¶ Uſqꝫ ad. xxj. diem: illud vſqꝫ, hic ponit incluſiue: et includit.xxj.dies. ⁊ hoc vult dicere ꝙ paſcha non debet eſſe infra . xiiij. diẽ lunatiõis Aprilis, nec poſt.xxij.diem illius: ſi em̃ decimꝰ q̈rtꝰ dies lunationis eſt in die dominica, ibi eſt paſcha iudeoꝝ: ⁊ dñica ſequẽti ibi eſt noſtrũ paſcha: hoc eſt viceſima ꝓma die. (paſcha citra qð et vltra qð tẽpꝰ dꝫ eſſe.)

c ¶ Alia eſt ratio. q: infames efficiũtur ſm canones q̈cũqꝫ nota infidelitat; id eſt mortalis peccati aſpergunt: vt no.vj.q.j.oẽs.et ca.illi qui. ſz ſecus eſt ſm legem: et ita eſt ratio alia. M. ponit exemplum in appellatione. ij. q. (Infames efficiunt q̇ mortali peccato aſpergunt.)

mãdamus: q: non decet vt mẽbra a capite diſcrepent, aut aliter gerãt. a. xiiij. vo luna primi menſisª vſqꝫ ad. xxj diemᵇ eiuſdem mẽſis eadẽ celebret feſtiuitas. Eodẽ quoqꝫ tẽpore baptiſma celebrandũ eſt catholicum: ſz tñ ſi neceſſe fuerit, aut mortis periculũ ingruerit: gẽtiles ad fidẽ veniẽtes quocũqꝫ loco vel momento, vbicũqꝫ euenerit, ſiue ī flumine, ſiue in mari, ſiue in fontibꝰ tantũ chriſtiane confeſſione credulitatis claclarificati baptizentur. Ipſis etiam qð in baptiſmo polliciti ſunt, ſummopere eſt attendendum: ne nõ infideles, ſed fideles inueniantur. Ipſi vero qui infidelitat; nota aſperguntur infames efficiuntur, ⁊ inter fideles minime reputãtur. Hec vo ſtatuta nulla debẽt improbitate conuelli, nulla nouitate mutari: q: alia eſt rõᶜ cauſarũ ſeculariũ, alia diuinarũ.

Item ex concilio Carthaginenſi.iiij. ¶ De eodẽ.

PAſche ſolẽnitas vna die ⁊ tẽpore celebrãda eſt.

Itẽ ex ꝯcil. Carthagiñ. v.

¶ Dies paſche cõcilij formatarum ſubſcriptione omnibus intimetur.

PLacuit vt venerabilis dies paſche formatarũ ſubſcriptione omnibus intimetur: dies veroᵈ concilij. xj. calẽ. Nouembris ſeruetur. ſcribendum eſt etiam ad ſingularum quarũcunqꝫ prouinciarum primates: vt quandocunqꝫ apud ſe concilia cõgregãt, iſtũ diem non impediant.

Item ex cõci. Bracareñ. ij.

¶ Per orbẽ vniuerſum cũ in concilijs oĩs ſtatuta fuerint, futurũ paſcha annunciet.

PLacuit vt poſtqꝫᵉ oĩa in concilio ſacerdotũ fuerint ordinata: illud omnino ſeruetur vt superuenturi ipſiꝰ anni paſcha quo calendarum die vel quota luna debeat ſuſcipi, a metropolitano epiſcopo intimet. Qð ceteri epiſcopi vel reliquus clerus breuiculo ſubnotantes, vnuſquiſqꝫ in ſua eccleſia aduenientenatalis domini die poſt euangelicam lectionẽ populo annunciẽtᶠ.

Item ex cõcilio Arelatẽſi qð cõfirmauit papa Syluester.

¶ Per vniuerſuꝫ orbẽ vno die ⁊ vno tẽpore paſcha celebret.

DE obſeruatiõe paſche dñi ſtatuimꝰ vt vno die ⁊ tẽpore ꝑ omnẽ orbẽ obſeruetur, ⁊ iuxta cõſuetudinẽ lr̃e ad omnes dirigant. Itẽ Grego. Sereno epiſcopo Maſſili.

¶ De imaginibus ſanctorum non violandis.

PErlatũ ad nos fuerat ꝙ incõſiderato zelo ſuccenſus ſanctorũ imagines ſub hac quaſi excuſatione ne adorari debuiſſent, confregeris. et quidẽ eas adorari vetuiſſe omnino laudamꝰᵍ, fregiſſeʰ vo reprehẽdimꝰ. Dic frater a quo factũ eſſe ſacerdote aliquãdo auditum eſt qð feciſti? Aliud eſt em̃ picturã adorare, aliud per picture hiſtoriam quid ſit adorandum addiſcere. Nam qð legẽtibus ſcriptura, hoc ⁊ idiot; preſtat pictura cernẽtibus, q: in ipſa ignorantes vident quid ſequi debeant: in ipſa legunt q̇ literas neſciunt: vnde ⁊ precipue gentibus pro lectione pictura eſt.

Item ex ſexta ſynodo.

¶ Imagines ſctõꝝ memoria ſunt, ⁊ recordatio preteritoꝝ.

VEnerabiles imagines xpiani nõ deos appellant, neqꝫ ſeruiunt eis vt dijs, neqꝫ ſpẽ ſalutis ponunt in eis, neqꝫ ab eis expectãt futurum iudiciũ: ſz ad memoriã ⁊ recor-

d ¶ Dies vo. Hodie illud teneas de hoc qð habes.xviij diſt.quoniã. Io.

e PLacuit vt poſtqꝫ. hoc c.nõ hꝫ hodie locũ.

f ¶ Annuncient. Hoc non vbiqꝫ obtinet.

PErlatum ⁊c. ¶ Hec eſt.xij. pars di. Io. de fan.

¶ Caſus. Serenꝰ epſ ſanctoꝝ imagines vetuit adorari: et ira motꝰ, eas fregit. vñ Greg. eũ cõmẽdat q: eas vetuit adorari, ſz redarguit eũ q: eas fregit: nã qð facit ſcriptura legentibꝰ, hoc faciũt imagines et picture illiteratis.

g ¶ Laudamus. Hic colligit ꝙ licet intentio approbet, reprobat tñ ipſum factũ: vñ ꝑ hoc põt ſolui illa ꝯtrarietas de Loth, qm̃ nũc dicit ſcriptura eũ eſſe ſctm̃. xxij.q.vij. offerebat, alis ꝑturbatũ dicit. xiiij. diſ. qð ait. Itẽ eſt arg. ꝙ in vno facto põt reprobari quiddã, ⁊ aliud approbari. xxij.q.iiij. inter cetera. ar. ꝫ. ff. famil. her. in hoc. Sed illud in fact; ꝯnexis, hoc in factis diuerſis. ex de reſcri. inter ceteras. (xij.ps. Intẽtio q̃nqꝫ approbat et factũ reprobatur.) (Deh° le.⁊ no. xxij.q.ij ſi qs. iij q.ix. pura. ibi videas.)

h ¶ Fregiſſe. ꝫ. di. lxiij.§. verũ. ꝫ. Ibi latria adorabãt, h dulia. vlꝰ. Latria debet dño, ſz dulia ſeruo. Latria qua chriſtũ veneramur dulia mundũ.

VEnerabiles. ¶ Caſꝰ Queſitum fuit q̈re chriſtiani venerentur imagines et picturas, cum deitatem

RR ij

In eis eſſe nõ credant, nec ſpem ſalutis in eis ponant. Et reſpõdet ꝙ hoc faciũt in memoriã ſanctoꝝ, ⁊ ad recordationẽ pꝛimitiuoꝝ olim factoꝝ. i. olim rerũ geſtarũ.

a ¶ Et adorãt. s. pxi. ca. ꝯtra. Sed aliud eſt adorare latria, qđ ibi ꝓhibetᷣ: aliud dulia, qđ hic permittitᷣ.

b ¶ Cultu. ſcꝫ latrie: in q̃ tria exigũtur charitas dilectionis, ⁊ multitudo ſacrificioꝝ ⁊ veneratio. ¶ In dulia vero vnũ ſolũ. ſ. veneratio: ⁊ i hoc ſenſu poſſum⁹ quãdbet rem ſacrã adorare. i. reuerẽtiam exhibere. s. diſti. j. in ſancta.

¶ Sextã ſanctã. ¶ Hec eſt. xiij pars di. ſꝫ Jo. d f.

¶ Caſus. Ut Joãnes chꝛiſtũ demonſtrãs ait: ecce agn⁹ dei: ideo quidã pingebant chꝛiſtũ ſub ſpecie agni: verum quia vmbra mortꝫ tranſiuit, ⁊ Chꝛiſt⁹ verus ſit homo, in forma humana debem⁹ ipſum depingere: et hoc precepit Adrian⁹ authoritate ſexte ſynodi quam inducit. In qbus ſcripturis, id eſt picturis: et ſunt verba canonũ. vj. ſynodi: ⁊ hec dictio quibus, non refertur ad aliquam dictionem hic poſitã, ſed in canone: vale dicentes, id eſt licẽtiantes, et terminũ imponentes.

c ¶ Sextã. s. diſt. xvj. ſextam.

d ¶ In qb⁹ dicitᷣ. Illud quibus non refertur ad aliquã dictionem hic poſitam: ſed in canone ſexte ſynodi, cuius verba Adrian⁹ inducit. Alibi dicitur vel habetur in quibuſdam, ⁊ ſm hec litera patet. Uel in quibus.

e ¶ Qui. i. ſacrificium cuius agni.

f ¶ In figuram. Tempore gratie, que figurabatur in veteri teſtamento.

g ¶ Tranſijt. i. trãſire debet, quaſi nõ dꝫ depingi.

h ¶ Gratiã. i. gratioſam veritatẽ. ſ. chꝛiſtũ hominẽ.

i ¶ Pro veteri. hoc credo reprobari: qꝛ in cruce tãtum agnus dei depingebatᷣ: nã alˀs homine depicto agnũ depingi non obeſt in parte inferiori: ſed cũ corrigatᷣ quo ad hoc, ergo quomodo recipitᷣ cum omnib⁹ canonib⁹?

Latria et dulia qđ exigunt.

Dicas ꝙ due ſunt ſpecies adoratio nis. ſ. latria ⁊ dulia: latria eſt ſeruit⁹ ſiue cultus ſoli deo debit⁹, dulia eſt ſeruit⁹ q̃ debetᷣ creature. vñ ꝓſus. Dulia fit ſuo, debetᷣ latria chꝛiſto. Archi.

Adde qđ ꝓpe veniat appellatione agni. no. in. l. cũ q̃ritᷣ. in ꝑn. ff. de leg. iij.

Chꝛiſt⁹ nõ pingatur i figura agni.

dationẽ pꝛimitiuoꝝ venerãtur eas ⁊ adorãt[a]: ſꝫ nõ ſeruiũt eis cultu[b] diuino, nec alicui creature. Itẽ Adrian⁹ papa tharaſio patriarche.

¶ Nõ in agni ſed in hoĩs ſpecie chꝛiſtus eſt figurandus.

Sextã[c] ſanctã ſynodum recipio cũ oĩbus canonibus ſuis in qbus dicitᷣ[d]: in quibus ſcripturꝫ ſanctarũ imaginum agn⁹ pꝛecurſoꝛis digito oſtenſus depingitᷣ: qui[e] in figuram[f] gratie tranſijt[g], verũ nobis ꝑ legẽ Moyſi demonſtrãs agnũ Jeſum chꝛiſtũ dñm noſtrum. Antiqs ergo figuris et vmbꝛis, ⁊ ad veritatꝫ pꝛefigurationẽ ſctẽ eccľie traditꝫ vale dicẽtes, gratiã[h] ⁊ veritatẽ pꝛeferim⁹: ⁊ ſic plenitudinẽ legis recipimus. Uerũ igitur agnũ dñm noſtrum Jeſum Chꝛiſtũ ſm imaginẽ humanam ammodo etiã in imaginib⁹ ꝓ veteri[i] agno depingi iubemus.

Item Aug. in lib. de trini.

¶ De fide trinitatis ⁊ vnitatꝫ inuiolabiliter ſeruanda.

Omnes quos potui legere q̃ ante me ſcripſerunt de trinitate, que deus eſt diuinoꝛum libꝛoꝝ veterũ ⁊ nouoꝛũ catholici authoꝛes tractantes hoc intẽderunt ſm ſcripturas docere, ꝙ pater et fili⁹ ⁊ ſpirit⁹ ſanct⁹, vni⁹ einſdẽqꝫ ſubſtantie inſeparabili equalitate diuinã inſinuant vnitatem: ideoqꝫ nõ ſunt tres dij, ſed vn⁹ de⁹ q̃uis pater filium genuerit, ⁊ ideo filius nõ ſit qui pater eſt: filiuſqꝫ a patre ſit genit⁹: ⁊ ideo pater non ſit qui filius: ſpirituſqꝫ ſanctus, nec pater ſit, nec fili⁹: ſed tantũmodo patris ⁊ filij ſpiritus, ⁊ patri ⁊ filio etiã ipſe coequalis, ⁊ ad trinitatꝫ pertinẽs vnitatem: non tamen eandem trinitatẽ natã de virgine Maria, ⁊ ſub Pontio Pilato crucifixã ⁊ ſepultã, tertia die reſurrexiſſe ⁊ in celũ aſcẽdiſſe: ſꝫ tãtũmodo filiũ, nec eandẽ trinitatẽ deſcẽdiſſe i ſpecie colũbe[k] ſuper Jeſum baptizatum, aut die pentecoſtes poſt aſcẽſionẽ dñi ſonitu facto de celo quaſi ferretur flatus vehemẽs, ⁊ linguis diuiſis velut ignis[l]: ſꝫ tãtũmodo ſpiritũ ſanctũ, nec eãdem trinitatẽ dixiſſe de celo, tu es filius meus dilectus ſiue cum baptizatus eſt a Joãne, ſiue in monte quando cum illo erãt tres diſcipuli aut quando ſonuit vox de celo, dicẽs: Clarificaui, ⁊ iterũ clarificabo: ſed tantũmodo patris vocẽ fuiſſe ad filiũ factã, q̃uis pater ⁊ fili⁹ ⁊ ſpũſſanct⁹ ſicut inſeparabiles ſunt, ita inſeparabiľr operentᷣ.

Idem ſuper Joãnem.

¶ Sine ſacramẽto viſibili et fide inuiſibili nemo ſaluatᷣ.

¶ Diſt. iiij.

Neceſſariũ eſt

¶ Omnes q̃a. ¶ Hec eſt. xiiij. pars di. ſm Jo. de fan.

¶ Caſus. Tradunt hic catholici doctores ꝙ pater et filius et ſpirituſſanctus vnius ſunt ſubſtantie, et non tres dij, ſed vnus: ⁊ qꝛ pater genuit filiũ, non eſt fili⁹: nec fili⁹ pater, nec ſpirituſſanctus eſt pater ⁊ filius: ſed patris ⁊ filij ſpiritus, nec dꝛ trinitas incarnata, crucifixa, ſepulta, ſed tãtum filius, nec dicitur trinitas deſcendiſſe ſuper Jeſum in ſpecie colũbe, nec ſuper apoſtolos in ſpecie ignis, ſed ſolus ſpirituſſanct⁹: nec illa vox que facta eſt ad chꝛiſtum quando fuit baptizat⁹. ſ. Tu es fili⁹ meus dilectus. vel illa quãdo corã tribus diſcipulis fuit trãſfigurat⁹. ſ. Hic eſt fili⁹ meus dilectus ⁊c̃. nec illa vox clarificaui, et iterũ clarificabo: attribuitᷣ trinitati, ſꝫ tãtũ patri, q̃uis inſeparabilia ſint opera trinitatis. Mat. j. b. Actu. ij. a. Mat. j. b.

k ¶ Columbe. Uera quidem columba fuit, q̃ nec prius nec poſtea comparuit, ſed in ſuã materiam redijt: ſicut legitur de ſtella de qua deſcendit ſpirituſſanct⁹ per ſignificationẽ: ſignificabat em̃ plenitudinẽ donoꝛum ſpiritus ſancti, que in chꝛiſto erãt, ſuper quem ſpirituſſanctus deſcendit. j. di. pxi. per aquam. Joan. xij. d. Colũ q̃ deſc. dit i bap. primo xpi ſa fuit.

l ¶ Ignis. Genitiui caſus eſt. alˀs non congrue diceretur ⁊c̃.

Neceſſarium. ¶ Hec diſt. diuiditur in. xxxij. partes: in quarum pꝛima pꝛobatᷣ per. x. cap. ꝙ qui non fuerit baptizatus, ſaluus eſſe non poterit. Secunda ibi: Non ratione. Tertia ibi: Mulier quãuis. Quarta ibi: Solet. Quinta ibi: Oſtenditur. Sexta ibi: Nõ illud. Septima ibi: Baptiſmi. Octaua ibi: Hi de quibus. Nona ibi: Aliud eſt. Decima ibi: Tunc valere. Xi. ibi: Sine paruuli. Xij. ibi: Si non ſanctificatᷣ. Xiij. ibi: Prima igitur. Xiiij. ibi: Paruuli. Xv. ibi: De trina. Xvj. ibi: In ſynodo. Xvij. ibi: Ueniſti. Xviij. ibi: Judei. Xix. ibi: